

ישיבת מיר
YESHIVAS MIR
YERUSHALAYIM

פרשת תזריע
אייר תשפ"ו

זמני כניסת ויציאת השבת

ירושלים	18:34	19:48
בני ברק	18:51	19:50
ציריך	19:57	21:10
וינה	19:33	21:02
אנטוורפן	20:12	21:25
פריז	20:16	21:38
לונדון	19:46	20:53

דבר הישיבה

ולאחיו יאמר חזק

אחד היסודות האיתנים שעליהם העמיד מרן ראש הישיבה, הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, את בניין הישיבה, היה רוח האחדות ואהבת הרעים.

בנפשו היה הדבר שבני הישיבה יחיו חיי אחווה ורעות. באחת משיחותיו בישיבה, הביע את שאיפתו כי התלמידים יכירו איש את רעהו לעומק ויסייעו זה לזה הן ברוחניות והן בגשמיות. הוא אף הציע כי לאחר תפילת שחרית, ייגשו הבחורים זה לזה בברכת שלום ובדרישת שלום לבבית, בבחינת "איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק".

מעשה שהיה באחד מכינוסי הקיץ ("קעמפ") שערכה הישיבה: רבנו ביקש לכבד בחור מסוים בזימון בברכת המזון. כשנשאל לסיבת הבחירה, הסביר כי הבחין קודם לכן שבעת חלוקת כיבוד, בעוד שדרך העולם היא שכל אחד דואג להשיג לעצמו, אותו בחור סבב בין כולם ויידא שכל אחד קיבל את חלקו. "הוא לא דאג רק לעצמו אלא גם לזולתו; ציין רבנו, "ובחור כזה ראוי לרומם".

(בכל נפשך)

הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובזה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה!

(מסן המשגיח הגולה רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל מסוד)

ביהמדרש

גליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר | גליון 623

מתורת רבותינו

בזמננו אף העני ילמד את פרשת העשיר

ובמלאת ימי טהרה וגו' תביא כבש בן שנתו לעולה ובן יונה אור תור לחטאת וגו', זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה, ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תורים וגו' (יב, ו-ח).

קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם. והנה יש לדון בזמן הזה, באדם שנולד לו בן או בת ורוצה לעסוק בתורת היולדת, באיזו פרשה יקרא, ולפום ריהטא היה נראה לומר דעשיר ילמד תורת קרבן עשיה, ואילו העני ילמד תורת קרבן עני. אולם היותר נראה שאף עני ילמד תורת קרבן עשיה, שהרי כל פטורו של העני מלהביא קרבן עשיר הוא משום שלא מצאה ידו, וזה הרי לא שייך כשלומד תורת הקרבנות, ושם כולם שוין אצל עשירות, ולכן כלפי תורת הקרבנות צריך הוא ללמוד פרשת קרבן עשיה.

ולפי זה מיושב היטב מה טעם נכתב הפסוק של "זאת תורת היולדת" לאחר פרשת קרבן עשיה, שהרי כאשר באים ללמוד הפרשה של הקרבן ולקיים ע"י כך "זאת תורת היולדת", הרי בזה כולם עומדים בתורת קרבן עשיה. משלחן רבי אליהו ברוך (עמ' ל"ז)

תמה הגאון רבי אליהו ברוך פינקל ר"מ הישיבה זצ"ל, מדוע הפסוק של "זאת תורת היולדת" שבא לסיים ולכלול את תורת היולדת, לא נאמר אחר כל פרשת דיני היולדת, ומפני מה נכתב דוקא בין קרבן יולדת עשירה שהוא כבש לעולה ובן יונה או תור לחטאת, לבין קרבן יולדת עניה שהוא שתי תורים או שני בני יונה לחטאת, ולכאורה מן הדין היה שיכתב אחר קרבן יולדת עניה שהוא סוף פרשת יולדת.

ותירץ, בהקדם מה שדרשו חז"ל (מנחות דף ק"י ע"א) "מאי דכתיב זאת תורת החטאת (ויקרא ו, יח), וזאת תורת האשם (שם, ז, א), כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם", ואמרו בגמ' מגילה (דף ל"א ע"ב) בזמן שאין בית המקדש קיים וכו', כבר תיקנתי להם סדר קרבנות, כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני

לעשות מפסוק דומם – סם חיים

זאת תהיה תורת המצורע (יד, ב).

מסופר במדרש (ויקרא רבה טז, ב) מעשה ברוכל אחד שהיה מחזיר בעיירות שהיו סמוכות לציפורי, והיה מכריז ואומר: "מאן בעי למזבן סם חיים", כשביקשו לקנות ממנו הוציא ספר תהלים, והצביע על הפסוק "מי האיש החפץ חיים"... "נצור לשונך מרע". כאשר התנא רבי ינאי שמע אותו אמר: "כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט, עד שבא רוכל זה והודיעו". הסביר מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל: רבי

עדיף ניתוץ הבית – מספק ואי ודאות'

זאת התורה לכל נגע הצרעת וגו' (יד, נד).

ביתו, רק שלא ישהה בתהיות וספיקות שיהי' לו עינוי הדין, כאשר איננו יודע אם יהי' מוסגר או מוחלט, לכן נגעי בני אדם שמחליטין בשבוע אחד, הוא ה"צדקתך", ולא הנגעי בתיים.

וממילא, הוסיף מרן הגר"ח כמה עלינו מוטל להודות לשבח ולהלל להשי"ת על אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו, שהוא הוראה ודרך מכוונת על כל צעד ושעל איך לעשות, ומה לעשות, ואין האדם עומד בספיקות והתלבטויות, אלא הכל מסודר לפנינו כשלחן ערוך כל המוטל עלינו לעשות כל ימינו עלי אדמות, בכל עת ובל מצב.

שיחות מוסר (מאמר ס"ב)

דרשו חז"ל (ערכין ח): "צדקתך כהרי א-ל" - אלו נגעי אדם, "משפטיך תהום רבה" - אלו נגעי בתיים. ופירש רש"י (שם) שנגעי אדם יש מהן שנבררים בשבוע אחד, וזהו צדקתך, משא"כ נגעי בתיים נבררים רק בשלושה שבועות.

ותמה מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל אדרבה הרי לנגעי בתיים שמסגירין שלש שבועות יש לו יותר זמן להתבונן ולשוב בתשובה, ואילו נגעי בני אדם שיש מהן שנחלט בשבוע אחת, א"כ ממהרין להיפרע ממנו וגרע טפי, ואם כן הי' מסתבר לומר שה"צדקה" הוא אצל נגעי בתיים, שיש לו יותר זמן, ולא אצל נגעי אדם שאין לו רק שבוע אחת?

אלא רואים מזה, שנוח היה לו לאדם לסתור ולנתץ

טומאת העבירות מזיקה לכל הסובבים

זאת התורה לכל נגע הצרעת וגו' (יד, נד).

לכאורה כל שייכות לבית המנוגע ולחטאים שנעשו בו, מכל מקום נידון הבית להרס שמא נכנסה אף בו טומאת העבירות דרך הכותל המשותף ביניהם. הוא מה ששנינו באבות (פ"א, מ"ז): "ניתאי הארכלי אומה, הרחק משכן רע", ופשוט שאין כוונתו לומר שיש להתרחק מהשכן הרע כדיבורים ובמעשים שהרי זה בכלל דברי המשנה (שם): "ואל תתחבר לרשע", אלא כוונתו לומר שעליו להתרחק ממנו ממש, ואפילו שלא יהיה ביניהם קיר משותף!

וכבר ידוע מגדולי הדורות, שבעת שהיו נוסעים מביתם ולנים באכסניא היו מדקדקים לא לישון בחדר אחד עם אדם שלא היו מכירים בו אם הוא ירא שמים אם לאו, ואף שלכאורה לא היתה להם אליו שייכות כלל, מכל מקום חששו שמא אינו ירא שמים דיו ועלול לטמא במעשיו את אויר החדר ועשויים הם להיזק ממנו.

הרבה אברכים שרוצים לשכור או לקנות דירה באים לשאול ממני עצה איזו מעלה לחפש בדירה. על פי דברים אלו למדנו, כי צריכים לבדוק אם השכנים שומרי תורה ומצוות, על מנת שלא נהיה מושפעים לרעה מעוברי עבירות.

שיחות רבי נתן צבי - פר' נח

לשורפם מחוץ לעיר, עד שלא נותר מהם מאומה. מעתה, אם במחלות הגוף מצינו שהמחלה מותרת חיידקים הדבוקים בקירות הבית, ובכוחם להזיק לדורי דורות, כל שכן שבמחלות רוחניות יש בכוח הטומאה הנוצרת מחמת העבירות להשפיע כחיידקים המתפשטים באויר ולהזיק את כל הסובבים. מטעם זה פשוט, שבית שלא נשמרו בו גדרי קדושה וטהרה, לא שמרו בו על השבת, נבראים בו נגעים גדולים ובין קירותיו נבלעות מחלות רוחניות, ומוטב לאדם להיזהר ולהימנע מלהיכנס לבית זה שמא ידבקו בו המחלות הדבוקות בו. לא זו בלבד, אלא אף לדור בשכנות לאותו בית, בכותל משותף, יש בזה חשש סכנה, ולכן צריכים לבדוק היטב היטב קודם שהולכים לדור בשכנות לאדם שאינו שומר תורה ומצוות ח"ו, משום חשש סכנה.

וכן מצינו לענין נגע הנראה בקיר השותפין (נגעים פ"ב, מ"ו): "מכאן אמרו, אוי לרשע אוי לשכנו, שניהן חולצין, שניהן קוצעין, שניהן מביאין את האבנים". היינו, כי אף שהנגע נראה רק בבית האחד, ולשכנו אין

דרש מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל:

הגאון רבי אליהו לופיאן זצוק"ל (לב אליהו, מאמר 'החטא וקלקולו') אמה, על פי מעשה שאירע בנעוריו כאשר למד בישיבת לומז'א. בעיר לומז'א היה בית חולים ישרן שהיה בנוי מעצים עבים. והנה נתגלה שחולים ששהו בבית החולים זמן מרובה, חלו במחלות שלא היו חולים בהם מעולם. לשמע זאת רבתה המהומה בעיר, שכן לא היה ידוע מאין באו מחלות אלו. הביאו למקום את טובי הפרופסורים מהעיר ורשה, ואלו ישבו לחקור היטב את

מטעם זה פשוט, בית שלא נשמרו בו גדרי קדושה וטהרה, לא שמרו בו על השבת, נבראים בו נגעים גדולים ובין קירותיו נבלעות מחלות רוחניות

פשר הדבר. מסקנתם היתה, שכיון שבית החולים קיים זה מאות בשנים, נדבקו בכתליו חיידקים שונים מכל מחלות החולים שחסו בו ברבות השנים, וזהו מקור המחלות שתקפו את החולים שהיו בו כעת. וכיון שכך לא נותרה ברירה, אלא להרוס את בנין בית החולים, ואת עציו, אבניו ועפרו הוציאו על מנת

מכתבי רבותינו

"כי זה אינו שלו, ומה הוא שלו - העמל"

איגרת נוקבת ומרטיטה שכתב המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל לנכדיו (אור יחזקאל - מכתבים - מכתב שפו), העוסקים בזיכוי הרבים. במכתב פלאי זה, מניח המשגיח את היסוד להבנת תכלית האדם בעולמו - ההכרה כי נבראנו להיות "עבדים לתורה ולזולת", ומתוך תחושת השליחות הזו עלינו לשאוב שמחה עצומה.

השכל, כי זאת היא מתנה של הקב"ה, כי לכל אחד נותן הקב"ה חלק לפי ידיעתו ית'. העיקר הוא העמל אשר מעמל, זאת היא שלו.

לא כמדת עוה"ז עוה"ב. מדת עוה"ז - אם היה באפשרותו להשיג המכוון בלא עמל ויגיעה, היה טוב יותר. לא כן מדת העוה"ב - אם היה באפשרותו להשיג בלי יגיעה וחכמה, אין זה כלום כי זה אינו שלו. ומה הוא שלו? "העמל!" וזהו אדם לעמל יולד.

על כן מה מאוד צריך להיות שמחתכם כי זכיתם שתהיו עמלים בתורה וביראה אף בעד הרבים. מי יתן שנהיה גם חלקי וזכותי בתוך עמל שלכם.

זקנכם יחזקאל הלוי

כ"ט ניסן תשכ"ג
החיים והשלום וכו':

מה מאוד צריך להיות שמחתכם, כי זכיתם להיות ממזכי את הרבים בתורה ולימוד המוסר. בפרט כאשר אתה כותב כי אתה בגדר משמש בתור עבדות לתורה; מה גודל הענין להיות מרגיש את עצמו תמיד כי זאת היא התכלית ולזאת נברא האדם - להיות עבד לתורה ולזולתו.

כנים דברייך כי אדם לעמל יולד. נפש עמל עמלה לו, כי עיקר השכר הוא בעד העמל. כי החכמה אינו שלו, כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה, לכן אנו מברכים "המלמד תורה לעמו ישראל", הוא המלמד אותנו כהרב לתלמידו, ורק היגיעה שלנו. יענין במסילת ישרים (פ' כ"ב) כי אין להתנשאות בגודל החכמה בחלק הנכבד שלו, דהיינו

המשגיח מעמיד יסוד חשוב: בעוד שבענייני העולם הזה השאיפה היא להגיע לתוצאה במינימום יגיעה, הרי שבעבודת ה' המשוואה הפוכה לחלוטין. החכמה וההשגה אינן נזקפות לזכותו של האדם כי הן מתנת שמים ("ה' יתן חכמה"), והדבר היחיד שבאמת שייך לו - הוא עצם העמל והיגיעה. המכתב נחתם בבקשתו המרעיש של המשגיח מנכדיו, שיזכה ויהיה לו חלק בעמלם...

יריעה נדירה רבן של ישראל ותלמידו המובהק

חשיפה מרתקת ממסכת הקשרים שבין מרן רה"י שר התורה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל לתלמידו הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל. מוגש לרגל צאתו לאור של הספר החדש 'דבי שמואל יעקב'.

ודו: מיהו הבחור המצוין ביותר בישיבה? הראה לו רבי אברהם בחור פלוני ואמר לו: זהו הלמדן הגדול ביותר. שוב הראה לו בחור אחר ואמר: זהו הגדול ביותר ביראת שמים. לאחר מכן הראה לו בחור שלישי והתבטא עליו: זהו הבחור המעמיק ביותר.

לאחר שהצביע רבי אברהם על עוד כמה וכמה מופלגים, חזר הגר"ח ושאל: אם כן, מיהו הטוב ביותר מכולם? עתה הצביע רבי אברהם על בחור אחר לחלוטין ואמר: זהו הבחור הטוב ביותר שיש בישיבה. (יש אומרים שבחור זה היה מרן הסטייפלר זצוק"ל, אך כמה מתלמידי הגר"ח זוכרים כי הוא לא נקב בשמו של אותו בחור, ואילו הסטייפלר – "אחד מגדולי דורנו" בלשונו של הגר"ח – היה בין המופלגים שמנאם רבי אברהם קודם לכן).

תמה הגר"ח: הלא בחור זה לא נמנה בין המופלגים

אולם מרן ראש הישיבה לא שת לבו לכך, קם ונסע בכוחות עצמו בתחבורה ציבורית. באותם ימים, הייתה זו טלטלה של שעות ארוכות. בהעדר קו ישיר מירושלים לבני ברק, נדרש הגר"ח להחליף מספר אוטובוסים: בתוך ירושלים, ליציאה לעיר תל אביב, ומשם לבני ברק. הנסיעה ארכה למעלה משעתיים לכל כיוון, ומרן עשה את הדרך הארוכה הזו בגפן.

הגר"ח שהה בחתונה זמן רב מהרגלו, ואף נשא דברים שהדהימו את כל המשתתפים. כל הנוכחים במקום, ועוד יש עמנו רבים מאלו לאו"ט, זוכרים את דרשתו היטב, והדברים עדיין מהדהדים באוזניהם:

"אני מכהן כראש ישיבה מזה שלושים וארבע שנים", זעק מרן הגר"ח, "ואני אומר לכם – לא ראיתי בכל שנותיי אלו 'מבקש' כמותו!"

הגר"ח החל למסור שיעורים בחורף תרצ"ו. 34 שנים לאחר מכן, בראשית החורף של שנת תש"ל, התקיימה חתונתו של רבי שמואל יעקב. בכל אותן השנים עברו תחת ידיו של הגר"ח אלפי תלמידים – בעיירה מיר שבפולין, בשנחאי שביפן, בישיבת מיר שהוקמה לאחר השואה בארצות הברית, ובמיר שבירושלים – ומכולם, כך העיד רבן של ישראל, איש לא הגיע לדרגת הביקוש של רבי שמואל יעקב!

דרשתו המרעישת של מרן הגר"ח זצ"ל בחתונתו

"לדברים היו להם הד עצום", מתארים חבריו של הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל. "המשפט שהתבטא עליו מרן ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בחתונתו, עורר רעש אדיר. עד היום הדברים מהדהדים באוזנינו ובלתי ניתנים לשכחה!"

מרן הגר"ח היה נושא מדברותיו תדיר, בשמחות, באירועים ובהספדים. ואף על פי כן, דרשתו באותה חתונה נחרתה בלב שומעיה היטב. כל חבריו ובני גילו של הגר"ח שמעו שוחחנו, זוכרים אותה כאילו נאמרה זה עתה.

שמחת נישואיו של רבי שמואל יעקב נערכה בבני ברק. החתן היה דל אמצעים וחסר יכולת כלכלית; אפילו את מלבושי החתונה מימן אבי הכלה. כשהזמין את רבו, מרן הגר"ח, לשמחת חתונתו, לא היה בידו להציע מימון לנסיעה במונית מיוחדת.

"אני מכהן כראש ישיבה מזה שלושים וארבע שנים", זעק מרן הגר"ח, "ואני אומר לכם – לא ראיתי בכל שנותיי אלו 'מבקש' כמותו!"

שמנה הדוד קודם לכן, והיאך ייתכן שהוא הטוב ביותר בישיבה? השיבו רבי אברהם: "בחור זה הוא ה'מבקש' הגדול ביותר שיש בישיבה, ומעלה זו עולה על כל המעלות!"

עטרה זו, של 'המבקש' הגדול ביותר, ענד עתה הגר"ח לראשו של החתן הצעיר.

השמחה הייתה עמוסה בתלמידי חברו, מיר וטלז, וההמולה הייתה רבה... אולם כאשר הגר"ח נעמד לשאת מדברותיו, השתרר שקט מוחלט. כולם דממו באחת. מתוך הדממה הזו, השמיע הגר"ח את אמרתו המרעישת:

בדבריו עמד על דברי הרמב"ן בפרשת שלח, לפיהם

מעלת 'מבקש' כפסגת השלמות

מעלת ה'מבקש' נחשבה אצל הגר"ח כפסגת המעלות. יסוד זה היה קבלה בידו מדודו, הגאון רבי אברהם יפה זצ"ל (אמו של הגר"ח ואשתו של רבי אברהם, היו אחיות, בנותיו של הסבא מנובהרדוק זצוק"ל).

הגר"ח היה רגיל לספר, כי בבחירתו היה מגיע מדי חודש אלול לישיבת נוברהרדוק, לשהות בצל דודו בימי הדין והרחמים. באחת הפעמים הללו, שאל את

בין אדם לחבירו

השני לא צריך לסבול מכך שאתה סובל

סדר המרגלים נמנה כסדר מעלתם. נמצא איפוא, כי יהושע בן נון, הנמנה חמישי, לא היה הגדול שבהם. אם כן, בזכות מה זכה דווקא הוא להיות מנהיג ישראל?

"התשובה לכך", ביאר הגר"ח, "היא משום שיהושע היה 'מבקש חכמה' - יער לא ימש מתוך האוהל. הוא המתין למשה רבינו בתחנית ההר, הרחק מהמחנה, במשך ארבעים יום. מדוע? משום שרצה 'להרויח' את אותן דקות יקרות מעת שמשה יורד מההר ועד שיגיע למחנה. חבל היה לו להפסיד רגעים בודדים אלו של קבלת תורה מרבו!"

(הגרש"י עצמו חזר על חידוש זה כמה פעמים, בפתוחו: "פעם בחתונה אחת שמעתי מר' חיים את הווארט הזה...". מתוך ענוותנותו, לעולם לא הזכיר כי הדברים נאמרו בחתונתו שלו.)

הגר"ח הפליג מאוד בשבחו של החתן, שאף הוא לא מש מתוך אוהלה של תורה בביקוש תמיד, ולא נתקרה דעתו עד שקרא עליו את הפסוק: "כולך יפה רעייתי ומום אין בך"! על יסוד זה חזר הגר"ח גם בשיחותיו, כשהסביר מדוע ירד ליהושע מן כנגד כל ישראל - משום שהיה מבקש חכמה, וחשש מאיבוד רגע אחד של קבלה מרבו. בעקבותיו, היה הגרש"י מעורר רבות על נקודה זו בשיחותיו ביומא גדולא של הגר"ח.

זעתיזו להתעלות למאור הגדול בתורה

דברי הגר"ח עוררו רעש גדול. כדרך שמועות מרעישות, הולידו הדברים גרסאות שונות (יש שאמרו כי כשנשאל האם ראה מבקש כזה לפני 34 שנות נשיאותו, השיב שראה זאת אצל הגאון רבי לייב מאלין זצ"ל, ויש שטענו כי הפליג ואמר שמעולם לא ראה מבקש כזה כלל). מכל מקום, יהיה הנוסח אשר יהיה, הכל מודים שהגרש"י זכה לתואר נדיר שלא זכה לו איש מעולם.

הדרשות שנישאו באותה חתונה היו נלהבות. מבין יושבי המזרח נשאו דברים הגאון רבי משה חברוני, הגאון רבי בצלאל זולטי, וראשי ישיבת טלו הגאונים רבי ברוך סורוצקין ורבי אייזיק אזבנד זצ"ל. אולם דבריו של הגר"ח הותירו את הרושם העז מכולם. מיד בתום הדרשות יצאו הכל למעגל ריקודים עצום בהתלהבות כבירה... בני התקופה מעידים כי השמחה הייתה בבחינת 'שמחת תורה'!

רבי שמואל יעקב עצמו, במהלך השנים, התייחס לדברים מתוך ענווה עמוקה, והיה מתבטא: "ר' חיים העיד עלי דברים שאינם מדויקים... היתה לו עין טובה ולכן דיבר דברי הפלגה... ההשגחה סיבבה שדרשה זו לא הוקלטה יחד עם שאר 46 הדרשות שנישאו בימי השבע ברכות שלי, וזאת כדי שלא אשמענה שוב ואבוא לידי גאוונה והונאה עצמית...".

אולם חרף כל הצטנעויותיו, העלה הגר"ח זמן קצר לאחר מכן את שבחו על הכתב, ולא קימץ בהסכמה נדירה בביטוייה:

"...מעלת כבוד ידידי הרב הגאון הנודע לתהילה בשערי ציון המצוינים בהלכה... מוה"ר שמואל יעקב בורנשטיין שליט"א... העמל ויורד לעומקה של הלכה

וגרמה לו לדברים חמורים שאי אפשר לפרטם. ומעשה נוסף מענין זה:

בישיבת מיר היה בחור אמריקאי שלמד בישיבה במשך כמה שנים, אבל לא עשה חיל בלימודיו ולא השקיע בהם. בימים ההם נהוג היה בין הבחורים האמריקאים, שהם שבים מהישיבה עם תעודת סמיכה. (היה אברך שהיה לומד עמם ומכשירים לקבלת הסמיכה.) אף בחור זה, טרם חזרתו לביתו בארצות הברית, קבע לימודו בשלחן ערוך יורה דעה כדי לקבל סמיכה. בלימוד זה הצליח מאוד, והוא שלט בחומר באופן מעורר השתאות, עד שידע את כל החומר על בוריו, כולל כל דברי הפרי מגדים הקשים.

הבחור רצה לקבל מר' חיים תעודת סמיכה, אבל ר' חיים מיאן לתת לו. הרבה הפצירו בר' חיים להסכים לסומכו, אך הוא עמד בסירובו בתוקף, וגם ביאר את טעמו: חוששני שהוא עוד ילך עם הסמיכה לאוניברסיטה...

אחר שרבו עליו ההפצרות, הסכים ר' חיים לתת לו את הסמיכה, ובתנאי שהבחור יתחייב לו בתקיעת כף כי לא ילך לאוניברסיטה. הבחור סבר וקיבל, ור' חיים נתן לו את הסמיכה.

הבחור חזר לארצות הברית כשהתעודה בכיסו, והוא שמח ומאושר. הוא קיים את הבטחה ולא הלך לאוניברסיטה.

אבל כל זה לא נמשך זמן רב. לאחר כמה שנים לא יכול היה להתאפק, והחליט להפר את התחייבותו וללכת ללמוד באוניברסיטה. הוא אכן נכנס לאוניברסיטה, וגם הצליח מאוד. הוא למד משפטים במשך כמה שנים, במטרה להיות עורך דין.

אבל הוא לא השיג את מטרתו... בבחינה הסופית והקשה שבסיום הלימודים - זו שבסיומה מתעטרים בתואר עורך דין - ביקשוהו חבריו כי ירשה להם להעתיק ממבחנו. הוא היה בעל מזג רך, והסכים לכך. אלא שהעתקה זו התגלתה, והנהלת האוניברסיטה הגיבה על כך בחומרה רבה - הוא וחבריו נפסלו מלהתקבל, וסולקו בפחי נפש ובבושת פנים...

הלה עזב את האוניברסיטה ופנה לעולם העסקים. הוא שקע במרה שחורה. כל ימיו לא נשא אשה, ונותר שבור ורצוץ.

והמסקנא: הוי זהיר בגחלתן שלא תכווה!

ר' חיים ידע לרדת בכל ליבו הגדול והרחום, לתלמידיו ובני ביתו, להשתתף עמם בשמחתם וצערם, בצורה שאיננה נבמצא. לעתים בכה בדמעות שליש על חולה, הרבה יותר מבני משפחתו של החולה.

סיפר לי אחד שלמד עמו בחברותא, שהיה עד לתלמיד שבא לבשר לר' חיים על פטירת חולה שהתפלל עליו הרבה. ר' חיים שאלו וחקרו לפרטי הפטירה, וכך הם המשיכו ושוחחו על ענין זה, עד שסיים אותו תלמיד ויצא. אחר שיצא התלמיד, התפרץ ר' חיים בבכי תמרורים במשך שעה ארוכה. שאלו החברותא בפליאה: מדוע התאפק מלבכות בפני המבשר? ענה לו ר' חיים בתמימות טהורה: חשבתי לעצמי, הלא הלה שידע מכך כבר מאמצע הלילה, ודאי בכה מצעריו מאז ועד הבוקה, ולא רציתי להחזירו לבכיו הקודם...

שמעתי מתלמיד שהיה נוכח פעם בשעה לא נעימה בה ר' חיים התפתל על הארץ מכאבים, מפני עוצמת ייסוריו החזקים. לכשרווח לו, התנצל בכל פה בפני התלמיד על שראהו בכך. התלמיד לא הבין על מה ולמה באה ההתנצלות, ור' חיים הסביר לו זאת על פי מה שהיה רגיל לומר בשיחותיו, בביאור דברי חז"ל שיעקב נענש על שיחתו עם פרעה ששאלו "כמה ימי שני חיך" וענהו "מעט ורעים היו ימי שני חיך" וגו'. ר' חיים הוכיח מדברי חז"ל כי העונש היה גם על השאלה, וביאר זאת על פי האמור ב'דעת זקנים' מבעלי התוספות, ששאלת פרעה לא באה 'בחלל ריק' - וכי אני שואל את הבחורים שסגרו שידוך בני כמה הם?... - אלא שיעקב היה נראה מבוגר מכפי גילו מאוד, ועל כן תמה פרעה ושאלו למספר שנותיו. ועל כך נענש יעקב; על כך שהיסורים שעברו עליו בשנות חייו היו ניכרים על פניו, ולא היה ראוי שכך יהיה.

וסיים ר' חיים: אתה יכול לסבול, אבל השני לא צריך לסבול מכך שאתה סובל!

קפידא של ר' חיים

פעם התבטא ר' חיים בחריפות לאחד מהאברכים, לאחר שהלה דיבר עמו דברים אשר לא כדת בצורה חריפה וחמורה ביותר. על אף שדרכו היתה שלא להגיב, בפעם הזאת יצא מגדרו, משום חומרת דבריו של אותו אחד.

קפידת מרן זצוק"ל פגעה באותו אברך באופן נורא.

מוח ולב

כשהחל הגר"ח למסור שיחות מוסר בהיכל הישיבה, נחשף לעולם "הבעל מוסר" שבו, הממוזג בתוכו את אסכולות נובהרדוק, סלבודקה וקלם. שיחותיו נודעו כמיוזג מופלא של גאונות אדירה ('מוח') ורגש עמוק ('לב').

הגרש"י לא החסיר שיחה במשך 20 שנה. הוא ישב מול רבו, אוזניו כרויות, בולע כל הגה בשקיקה, ולעיתים אף מזיל דמעות. לימים הגדיר זאת הגר"ר לויכטר שליט"א: "היה לו מוח כה כביר, שיכול היה להכיל גם את מוחו של האחר וגם את ליבו של האחר...".

הגר"ח אהב אותו אהבת נפש, ולמד עמו ביחידות את מסכתות תמורה וכריתות, כהכרת הטוב על כך שהעלה את שיחותיו על הכתב. הוא העריכו עד למאוד, והתבטא כי יש באמתחתו מערכה שלמה על כל דף בש"ס.

ועם זאת, סלד הגרש"י מכל שמץ של יוהרה. כאשר כלי תקשורת פירסם עליו כתבה תחת הכותרת 'החברותא של ר' חיים', הזדעזע מעומק ליבו: "זכיתי קצת לשבת לידו והוא לימד אותי תורה; האם בכך כבר נעשיתי 'חברותא' שלו?!"

"הכרת הטוב – זהו כל האדם"

כל הנהגותיו היו חתומות בחותם משנתו של הגר"ח. בשאלות חמורות שבין אדם לחברו, היה סר למשמעתו ללא עוררין. באחד המקרים נמנע מלקבל משרה תורנית נכבדה בשל קפיצתו של ראש ישיבה אחר, למרות שמן הדין הותר לו הדבר, רק משום שהגר"ח הורה לו לפרוש.

במקרה אחר, התעוררה שאלה בינו לבין הגאון רבי חיים וואלקין שליט"א באשר להשתתפות באירוע מסוים. הם ניגשו להכרעת הגר"ח, שאמר להם משפט שנחקק בליבם לנצח: "למדוד את חובת הכרת הטוב, כל אחד יעשה עם עצמו. אבל דבר אחד עליכם לדעת – 'הכרת הטוב' זהו כל האדם!"

משפט זה הדהד באוזניו עשרות בשנים. בערב פסח האחרון לחייו, כחודש וחצי בלבד טרם פטירתו, בעת פרידתו מידידו הגר"ח וואלקין, לפת לפתע את זרועו בהתרגשות ואמר: "...וזוכר אתה מה שהרבה אמר לנו בשעתו? 'הכרת הטוב זהו כל האדם'! 'הכרת הטוב זהו כל האדם'!..."

למרות התערבות עקיפה של הגר"ח – שהפנה בחור ששאל אותו קושיא אל יענקל'ה בורנשטיין הצעיר באמרו "הוא יידע לענות לך" – החבורה עמדה בסירובה למעלה משנה, עד שלבסוף נאותה. הגאון רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א זוכר, כי באחת החבורות סירב הגר"ח להתחיל עד שווידא כי רבי שמואל יעקב נוכח בחדר.

הלימוד מתמוזג עם הלומד

פעם הציע הגרש"י לפני הגר"ח לשוב עמוק לסתירה בסוגיות ההתראה. מדוע התראה לתלמיד חכם אינה נדרשת (כיוון שידוע את ההלכה), בעוד שבסוגיה אחרת חוששים שמא שכח את ההתראה תוך כדי דיבור? ביאר הגרש"י: התראה היא ידיעה חיצונית, ולכן עלולה להשתכח מיד; אולם ידיעת האיסור של תלמיד חכם נובעת מעמל תורתו. תורה אינה חיצונית, אלא היא מתמזגת באדם ונעשית לחלק מעצמותו, ובדבר שכזה אין לחשוש לשכחה!

הגר"ח יצא מגדרו לנוכח הדברים. לימים הוכיח הגרש"י בגופו את היסוד הזה, כשתורתו ואישיותו

היו למקשה אחת של דקות והשגה.

עריכת 'שערי חיים'

כאשר ביקשו בניו ותלמידיו של הגר"ח להוציא לאור את שיעוריו, חיפשו עורך בעל שיעור קומה שייצע לפענח את שפתו ועומק כוונותיו של מרא דכולא תלמודא. הבחירה הטבעית הייתה ברבי שמואל יעקב, "אחד ומיוחד מבין תלמידי אאמו"ר זצ"ל", כפי שהגדירו בני הגר"ח.

מלאכת העריכה על מסכתות גיטין וקידושין ארכה שנתיים תמימות. "ראשית דבר", תיאר הגרש"י, "ישבתי ולמדתי את הסוגיה בעמל רב... משבאתי לכלל מסקנה, ניגשתי לעריכת כתב היד". סדרת הספרים שהופיעה בשנת תשמ"ט כבשה בסערה את עולם התורה, והעניקה ללומדים לראשונה גישה בהירה ומונגשת לתורתו העמוקה של הגר"ח.

בשקידה עצומה ויגיעה רבה. ואף כי הוא רך בשנים, כבר רכש לו ידיעה ובקיאיות מופלגת בש"ס ראשונים ואחרונים. ובעיונו הרב מצליח לחדש חידושים רבים וחריפים ונחמדים... ועתידו לפניו להתעלות למאור הגדול בתורה, ולהאיר בתורתו לרבים... ורבים יהנו לאורו..."

בשיעורים ובחבורות

הגרש"י נשא כל ימיו חובת הכרת הטוב לידידו רבי ירחמיאל טוקה, שהציע לו בנערותם ללכת לשמוע את השיעור הכללי ממרן הגר"ח במסכת כתובות. הגרש"י לא שכח שיעור זה כל ימיו. בעוד חבריו הלכו ופסקו, רבי שמואל יעקב הלך ולא פסק.

שיעוריו של הגר"ח הקיפו את התורה כולה, ודרשו הכנה מרובה. מדי יום חמישי, עוד בהיותו בגיל 'שיבה קטנה', היה הגרש"י מסתגר שעות ארוכות באוצר הספרים של 'תפארת צבי' ומכין את השיעור על פי 'מראי המקומות'. ראש הישיבה, הגאון רבי מיכל

"תורה אינה חיצונית, אלא היא מתמזגת באדם ונעשית לחלק מעצמותו"

שלפוברסקי זצ"ל, שזיהה את כשרונו הנדיה העניק לו מפתח אישי לאוצר הספרים. לימים בחברו, המשיך בסדר הכנה זה באוצר הספרים של הישיבה.

הגר"ח, ששמע על הצעיר הדבוק בשיעוריו, החל להכין עבורו 'מראי מקומות' מתומצתים כדי להקל עליו, ושיגרם אליו בידי בנו רבי אברהם. למרות ססדר המסכתות בישיבתו היה שונה משל מיה שקד הגרש"י להשיג מחברות שיעורים ישנות מאת מורנו רבי הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, כדי לרדת לעומקם של הדברים.

מעיד ראש ישיבת חברון הגאון רבי דוד כהן שליט"א: "ר' חיים לא אהב ששואלים אותו בענייני השיעור מיד לאחריו. ר' שמואל יעקב היה מהבודדים שיכלו לגשת אליו. מטבעו, לא היה ר' חיים מרבה בשיח רעים, אך כשר' שמואל יעקב היה ניגש אליו – ראו אצלו אור בעיניי!"

תשוקתו לחבורותיו של הגר"ח לא ידעה שובע. בחורף תשכ"ד הפציר ממושכות בבני ועד מבוגר יותר לצרפו לחבורה בסוגיות כתובות, אך נתקל בסירוב.

לתרומה מהירה לחצו כאן

24

שעות
ביממה

מוקד החזקת התורה
02-54109333

